

Deklaracija prava čoveka i građanina iz Ustava iz 1793.

Konvent je doneo novu deklaraciju o pravima koja pripada republikanskom ustavu iz 1793. godine. Ustav je ratifikovan na referendumu, ali nikada nije stupio na snagu. Suspendovan je tokom rata i zamenjen novim Ustavom iz 1795. Razlika između prvobitne Deklaracije prava čoveka i građanina, jeste u tome što ova više naglašava socijalnu i državnu pomoć.

Deklaracija prava čoveka i građanina

Francuski narod, uveren da su jedini uzroci bede u svetu zaboravljanje i nepoštovanje prirodnih prava čoveka, rešio je da u svečanoj deklaraciji postavi ova sveta i neotuđiva prava, u cilju da svi građani, budući sposobni da neprestano upoređuju akte vlasti sa ciljem svake društvene institucije, nikada ne dozvole sebi da budu ugnjetavani i ponižavani tiranijom; da bi narod uvek imao pred očima temelje svoje slobode i svog blagostanja, sudija svoje dužnosti, zakonodavac svrhu svog imenovanja.

U vezi sa tim se u prisustvu najvišeg bića proklamuje sledeća deklaracija prava čoveka i građanina.

1. Cilj društva je opšte blagostanje. Vlada je ustanovljena da garantuje čoveku uživanje njegovih prirodnih i neotuđivih prava.

2. Ova prava su: jednakost, sloboda, sigurnost i imovina.

3. Svi su ljudi po prirodi i pred zakonom jednaki.

4. Zakon je slobodan i svečani izraz opšte volje; on je isti za sve, bilo da štiti ili kažnjava. On može narediti samo ono što je pravedno i korisno po društvo, a može zabraniti samo ono što društvu nanosi štetu.

5. Svi građani su jednako dostojni javnih zaposlenja. Slobodni narodi ne znaju za druge osnove sticanja naklonosti pri izboru, sem vrline i talenta.

6. Sloboda je moć koja pripada čoveku da radi sve ono što ne krši prava drugih. Njen princip je priroda; ona vlada pravdom, a brani se zakonom. Njena moralna granica je u maksimi: ne čini drugome ono što ne želiš da bude učinjeno tebi.

7. Pravo na izražavanje sopstvenih misli i stavova putem štampe ili na druge načine, pravo na miroljubiva okupljanja, slobodno ispovedanje religije, ne može biti zabranjeno.

Potreba za objavljivanjem ovih prava pretpostavlja prisustvo despotizma ili sveže uspomene na njega.

8. Sigurnost predstavlja zaštitu koju pruža društvo svakom njegovom članu: za očuvanje njegovog života, njegovih prava, i njegove imovine.

9. Zakon treba da štiti javnu i ličnu slobodu od ugnjetavanja od strane onih koji vladaju.
10. Niko ne bi smeo biti optužen, uhapšen ili pritvoren, osim u slučajevima predviđenim zakonom i u skladu s propisanim procedurama. Svaki građanin pozvan ili uhvaćen od strane ovlašćenih zakonom, mora se povinovati smesta; sebe čini krivim svojim otporom.
11. Svako delo protiv čoveka učinjeno bez dokaza i izvan zakonom određenih procedura, arbitrarno je i tiransko. Onaj nad kim se pokušava na silu izvršiti takvo delo ima pravo da odgovori silom.
12. Oni koji podstiču, pomažu, učestvuju u primeni ili prouzrokuju primenu arbitrarnih pravnih sredstava, krivi su i trebalo bi ih kazniti.
13. Svaki čovek se smatra nevinim dok se ne izrekne njegova krivica. Ako ga je ipak neophodno uhapsiti, sva primena sila koja nije neophodna da bi se krivac pritvorio mora strogo biti obuzdana zakonom.
14. Nikome ne bi trebalo suditi ili ga kazniti, ako pre toga nije bio saslušan ili pozvan pred sud, i jedino po sili ranije objavljenog zakona. Zakon koji bi kaznio prekršaje počinjene pre nego sâm stupi na snagu, bio bi tiranski: retroaktivno delovanje zakona bi bilo zločin.
15. Zakon treba da naredi samo one kazne koje su striktno i očito neophodne: kazne treba da odgovaraju prestupu i da budu korisne po društvo.
16. Uživanje prava na svojinu pripada svakom građaninu, kao i pravo da raspolaže svojim dobrima, prihodima i plodovima svoga rada i veštine.
17. Nijedna vrsta rada, zemljoradnje, ili trgovine ne sme biti zabranjena građanima.
18. Svaki čovek može da ugovara nadoknadu za svoje usluge i svoje vreme, ali sebe ne može prodavati, niti biti prodat: njegova ličnost je neotuđiva. Zakon ne zna za status sluge. Jedino može postojati ugovor o pružanju usluga i nadoknadi između čoveka koji radi i onog ko ga zapošljava.
19. Niko ne sme biti lišen ni najmanjeg dela svoje imovine bez svog pristanka, sem ako to zahteva pravno ustanovljena javna potreba, i to pod uslovom prethodne pravične nadoknade.
20. Nijedan porez ne sme biti nametnut sem u cilju opšte koristi. Svi građani imaju pravo da učestvuju u propisivanju poreza, da nadgledaju njihovu primenu i da zahtevaju izradu poreskog izveštaja.
21. Društvena pomoć je sveti dug. Društvo je dužno da pomaže siromašne građanime, kako zapošljavanjem, tako i obezbeđivanjem sredstava za život onima koji ne mogu da rade.
22. Obraziovanje je potrebno svima. Društvo bi trebalo da se svim svojim moćima zalaže za napredak javnog razuma i da omogući obrazovanje svakom građaninu.

23. Društvena garancija sadržana je u nastojanju svih da svakome obezbede uživanje i održavanja prava. Ova garancija počiva na nacionalnom suverenitetu.

24. Ona ne može postojati ukoliko granice javnih funkcija nisu jasno određene zakonom, a odgovornost svih funkcionera obezbeđena.

25. Suverenost počiva u narodu; ona je jedna, nedeljiva i neotuđiva.

26. Nijedan deo naroda ne sme vladati umesto celog naroda, već svaki deo suverenog naroda bi trebalo da uživa pravo da potpuno slobodno izrazi svoju volju u skupštini.

27. Neka svaka osoba koja podriva suverenitet bude istog časa ubijena od strane slobodnih ljudi.

28. Narod uvek ima pravo da razmatra, reformiše i menja svoj Ustav. Jedna generacija ne može potčiniti buduće generacije svom zakonu.

29. Svaki građanin ima jednako pravo da učestvuje u donošenju zakona i odabiru svojih predstavnika ili izvršilaca narodne volje.

30. Javne funkcije su nužno privremene; one ne smeju biti smatrane privilegijama niti nagradom, već dužnošću.

31. Prekršaji predstavnika naroda i njihovih izvršilaca nikada ne bi smeli da prođu nekažnjeno. Niko ne sme sebe učiniti izuzetim od zakona.

32. Pravo na podnošenje peticija nosiocima javne vlasti nikada ne može biti zabranjeno, suspendovano niti ograničeno.

33. Pravo na otpor ugnjetavanju proističe iz drugih čovekovih prava.

34. I kada je samo jedan njegov član ugnjetavan, celo društveno biće je ugnjetavano. Kada je društveno biće ugnjetavano, svaki njegov član je ugnjetavan.

35. Kada vlada narušava prava naroda, pobuna je za narod i za svaki deo naroda najsvetije pravo i najneophodnija dužnost.